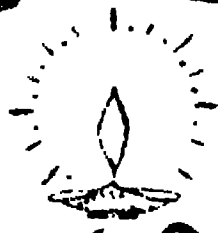

2690

సమీక్ష

జ్యోతిష సంస్కృతిక పక్షపత్రిక

వ్యవస్థాపక సంపాదకులు : విద్యాన్ బిల్లుసు సీతారామశాస్త్రి

జ్యోతిష సంస్కృతిక పక్షపత్రిక
సంపాదకులు : విద్యాన్ బిల్లుసు సీతారామశాస్త్రి
64
9/7/96

సంపుటము - 19

రాజమహేంద్రవరము 16 6-96, 1-7-1996

సంచికలు 15, 16

ఈ సంచికలో రచయితలు --- వారి రచనలు

1 టి. శ్రీ రాగస్వామి	..	డా॥ ఆచార్య బాపన్ అకాల మరణం పట్ల సంతాపం
2 డా॥ ద్వా నా. శాస్త్రి		ఆచార్య బాపన్ శ్రద్ధాంజలి
3 డా॥ లె. అన్నపూర్ణమ్మ		చిత్తూరు జిల్లా వ్యావహారికాధిపతి తమిళబాషా సంఖ్యావాచకము
4 డా॥ చిన్నావగిడ జయలక్ష్మి		వేదనల కోకిల చేమల (క్రిందటి సంచిక తరువాయి)
5 పి. ఇంద్రపేనరావు, డాక్టర్ వి. పిమ్మన్న		ఆచార్య బాపన్ గుప్త నాటకము - చారిత్రక నేపథ్యం
6 శ్రీ పి. వి. యస్. కె. సోమయాజులు		ప్రాచీన సాహిత్యములో జానపద గేయము
7 శ్రీ కె. ఎడిశెట్టి		శ్రీనాథుని ఈశ్వరార్చన కళాకలత

1, 16 తేదీలలో ప్రచురింపబడును.

నవత్వర చందా రూ 20.00 చ

6 మాసముల చందా రూ. 12.00

ఏడి ప్రతి రూ. 2.00

*** సకాలంలో చందా పంపి సహకరించండి ***

ప్రముఖ సాహిత్యకారుడు
డా॥ ఆచార్య భావన్ అకాల మరణం పట్ల
సంతాపం

ప్రముఖ సాహిత్య కార్యకర్త, రచయిత, పరిశోధకు
కవి డా॥ ఆచార్య భావన్ (గురిమెళ్ళ భావన్ చాట్యులు) గారి
అకాల మరణం పట్ల "శ్రీలేఖ సాహితీ" కార్యకర్తల ము
కుటుంబ సభ్యులకు ప్రగఢ సంతాపమును తెలియ చేస్తున్నది.

డా॥ ఆచార్య భావన్ గారికి భార్య, కుమారుడు, ఇద్దరు
కుమార్తెలున్నారు. ఆయన దాశరథి రచనలపై పరిశోధన
వ్యాసం సమర్పించినందులకు ఆంధ్ర విశ్వ విద్యాలయములో
(Ph. D.) డిగ్రీని పట్టాను ఇచ్చారు. వారే ఇద్దరుం చాన్
వ్యులు. విజయనగరంలో పురనివాసం ఏర్పాటుచేసి విజయ
భావన్, సాహితీ సంస్థకు అధ్యక్షులుగా గత పన్నెండు ఏళ్ళుగా
ఉంటూ 70 నెలలు నిర్వహణంగా ప్రతినెలా సమావేశమును
ఏర్పరిచారు.

ఆచార్య భావన్ గారు రెండు కవితాసంపుటలు, రెండు వ్యాస
గ్రంథాలు, మూడు సాహితీ కరదీపికలు ఇంతవరకు వెలువరిం
చారు. విజయభావన్ సంస్థ ద్వారా పది పుస్తకాల ద్వారా వెలుగు
చూడడానికి కృషి చేశారు. వీరు పడదెట్టుకు మృతి చెందారు.

టి శ్రీ రాగస్వామి

కార్యదర్శి, శ్రీలేఖ సాహితీ

దో॥ నెం. 5-11-119-4 వరంగల్-506009

ఆచార్య భావన్ కు శ్రద్ధాంజలి

డాక్టర్. ద్వా. నా. శాస్త్రి

అను ఒక్కంతా గుండెగల మనిషి :

అర్చనకి మారుపేరు. అనుకొన్నది సాధించాలనే
తర్వం. సాధించ లేనిపోతే తెగ బాధపడే మనసు. మనసు ఇచ్చి
పుచ్చుకోవడమే అతని ద్యేయం.

అటునంటి మంచివాడు మా ఆచార్యభావన్

యూనివర్సిటీలో చదువుతున్నప్పుటి నుంచి భావన్ కీ
నాకు స్నేహబంధం. అది తుది గడియలదాకా పటిష్టంగానే
సాగింది చిరుమారి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారి దగ్గ జాబువాపై
పి హెచ్ డి. చేశాడు జాబువాపై కీసెర్ని చేసిన వాళ్ళల్లో
భావన్ మొట్టివారో. రెండవవాడో అయిపు టాడు బస్ట్లో
అతని కీసెర్ని జాగా జరిగింది చాలా కృషి చేశాడు. ఏదో అల్లా
టప్పగా కీసెర్ని చేసే రోజులు కావని పైగా సుబ్రహ్మణ్య
శాస్త్రిగారు నిష్కచ్చి మనిషి. రాజీపదని ప్రొఫెర్ అందువల్లనే
మంచిచేట్టు పచ్చింది. దేనిని అప్పుడే (75-76) ల లోనే
అచ్చుచేసిపుంటే మంచిపేరు వచ్చేది. కానీ ఆర్థిక కష్టస్థితుల
ప్రాబల్యం ల వెయ్యలేకపోయాడు జీవితంలో ఒడివొడుకులు
దానికి తోడియ్యాయి. అయినా సాహిత్య కృషిసాయం మాన
లేదు. 'కడలి కెరటాడు' అనే మినీ కవితా సంపుటి ప్రచు
రించి చాలా మందిచే ప్రశంసలు పొందాడు.

విజయనగరంలో 'విజయభావన్' సంస్థ స్థాపించి
'నాదొందో' అంటూ కాలికి మెడకుకి పని అప్పగించాడు.
సంస్థని రెండవ సంసారంగా భావించాడు ప్రాచీనాధునిక సమ
న్వయాన్ని చాటాడు. ఎందర్నో ప్రోత్సహించాడు. ఎందరి
రచనలనో ఆవిష్కరింపజేశాడు ఆ సంస్థ సేవలో ఆ సాహి
త్య రచనని పక్కన పెట్టాడు. ఇటీవల రాజ్ కోటలో జాబువా
గురించి అలవోకిగా పద్యాలతో సహా స్పాంజేనియన్ గా అన
ర్గళంగా ఉపన్యాసం ఇచ్చినప్పుడు అదిచూ ఆశ్చర్యం చెందాడు.
మా అమ్మాయి పెళ్ళికి పిలవగానే అల్లరిచ చూడం నుంచి
కోసనీషికి కొండంత ఆస్థాయితో వచ్చాడు.

మొన్నటికి మొన్న కారినాడలో గిరికిపాటి మహాసహ
స్రావవానానికి వచ్చి వారం రోజులుండి అందరితో కలసిమెలసి
తడుగుతూ మెరుపులు మెరిసాడు. అప్పుడే అందని లోకాలకు
పెళ్ళాడని ఎలా ఊహిస్తా? బేరవోలు రామబ్రహ్మంగారు కీర్తి
శేషులు ఆచార్య భావన్ అని అనగానే సభింతా ఒక్క నిమిషం
మానంతో విచారపడనడైంది. అందరి మనిషి ఎత్తై మంతాలు
నిండకుండా పెళ్ళిడం అంటే దేవుడు కూడా అన్యాయమైన
తీర్పు ఇచ్చాడన్నమాట.

న మా గ్రామన

* జాతీయ సాంస్కృతిక పక్ష పత్రిక *

వ్యవస్థాపక సంపాదకులు : విద్వాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి

Retired Telugu Lecturer, V. T. J. College, Rajahmundry.

చిత్తూరు జిల్లా వ్యావహారిక భాషలో తమిళభాషా సంఖ్యావాచకాలు

డాక్టర్ ఆర్. అన్నపూర్ణమ్మ.

తెలుగు శాఖ, నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం.

చిత్తూరు జిల్లా భాష రాయలసీమ మాండలికానికి చెందినది. కాబట్టి రాయలసీమ పలుకుబడులుంటాయి. ఈ జిల్లాకు నై సర్గికంగా తమిళ రాష్ట్రం ఉండడం వల్ల తమిళ భాషా పదజాలం, ప్రయోగాలు విరివిగా ఉంటాయి. చిత్తూరు జిల్లా వ్యావహారికం మిశ్రమ భాషగా ఉన్నా తమిళభాషా ప్రభావమే ఎక్కువ మోతాదులో ఉన్నట్లు ఈ భాషను పరిశీలిస్తే తెలుస్తుంది.

చిత్తూరు జిల్లా తెలుగు వ్యావహారిక భాషలో తమిళ భాషా సంఖ్యావాచకాలు అన్నది ప్రస్తావనకు చిత్తూరు వ్యావహారికంలో కన్నడ, ఉర్దూ, హిందీ భాషల పదజాలం ఉన్నట్లే. తమిళ భాషయొక్క పదజాలం ఎక్కువగా. మరి వివరీత దోరజులో వివిపిస్తూ ఉంటుంది. పదజాలంతో పాటు తమిళ సంఖ్యావాచకాలు కూడా చాలా వరకు వివిపిస్తుంటాయి. ఉదాహరణకు కొన్ని సంఖ్యా వాచకాలు క్రింద సూచించబడ్డాయి.

చిత్తూరు తెలుగు	తమిళం
నూరు 'Hundred'	నూరు 'Hundred'
ఇన్నూరు	ఇన్నూర్
'Two hundreds'	'Two hundreds'
మున్నూరు	మున్నూర్ /
'Three hundreds'	'Three hundreds'

నన్నూరు	మున్నూరు
'Four hundreds'	నానూర్
ఐదునూరు	'Four hundreds'
'Five hundreds'	ఐనూరు
ఆరునూరు	'Five hundreds'
'Six hundreds'	ఆర్ నూర్
ఏడునూరు	Six hundreds'
'Seven hundreds'	'ఏన్ నూర్
ఎనిమిదినూరు	'Seven hundreds'
'Eight hundreds'	ఎఱునూర్
ఠొమ్మినూరు	'Eight hundreds'
'Nine hundreds'	ఠొణ్ణూరు
వెయ్యి	'Nine hundreds'
'Tousand'	అయిరం
	'Tousand'

తమిళ భాషాప్రభావం వల్లనే నూరు 'hundred' సంఖ్యను చిత్తూరు వ్యావహారికంలో ఉపయోగిస్తుంటారు. అధునిక తెలుగులో ఎంద hundred అను పదం ఉన్నా చిత్తూరు మాండలికంలో నూరు/నూర్లు అని విరివిగా ఉపయోగిస్తు ఉండడం ఒక విశేషం. వంద మాత్రం విద్యార్థులలో అప్పుడప్పుడు వివిపిస్తుంటుంది.

ఉదాహరణకి 1815 అనడానికి (చిత్తూరు తెలుగులో)

చి. తె. :- వెయ్యిన్న ఎనమ్మన్నాట పద్దెడు

తమిళం :- అయిరత్తి ఎఱ్ఱున్నాట పదనంబం (1815)

ఇదే ఆధునిక తెలుగులో అయితే ఇలా ఉంటుంది.
పశ్చిమిదివందల పదిహేను (1815) అని అంటుంటారు.

మనుష్యుల్ని లెక్కించేటప్పుడు గురు/రు, మంది సంఖ్యలకు చేర్చడం జరుగుతుంది.

గురు/రు ఒక్కటి, రెండు, మూడు, నాలుగు అను సంఖ్యావాచకాలకు చేర్చడం జరుగుతుంది. ఉదాహరణకి—

చిత్తూరు తెలుగు :

ఒక్కటి—ఒక్కరు 'One person'

రెండు — ఇద్దరు 'Two persons'

మూడు — ముగ్గురు 'Three persons'

నాలుగు — నలుగురు 'Four persons'

మంది ఐదు సంఖ్యనుంచి చేర్చడం జరుగుతుంది :

ఐదు. ... ఐదుమంది 'Five persons'

ఆరుఆరుమంది 'Six persons'

ఏడుఏడుమంది 'Seven persons'

ఎనిమిదిఎనిమిది మంది 'Eight persons'

తొమ్మిదితొమ్మిదిమంది 'Nine persons'

పదిపదిమంది 'Ten persons'

సూరుసూరు మంది One hundred persons

వెయ్యివెయ్యిమంది One thousand persons

ఆధునిక తెలుగులో గురు ఒక్కటి మంది ఏడు సంఖ్యల వరకు చేర్చడం జరుగుతుంది.

ఉదాహరణకి :-

ఒక్కటిఒక్కరు 'One person'

రెండుఇద్దరు 'Two persons'

మూడుముగ్గురు 'Three persons'

ఏడుఏడుగురు 'Seven persons'

మంది :- ఎనిమిది సంఖ్యనుండి చేర్చడం జరుగుతుంది.

ఉదాహరణకి :

ఎనిమిదిఎనిమిది మంది Eight persons

తొమ్మిదితొమ్మిదిమంది Nine persons

పదిపదిమంది Ten persons

నందనందమంది One hundred persons

వెయ్యివెయ్యిమంది One thousand persons

తమిళంలో ర్, పేర్ లను మనుష్యుల సంఖ్యలకు చేర్చడం జరుగుతుంది. ర్ఒఱ్ఱు అనుసంఖ్యకు చేర్చడం కద్దు

ఒఱ్ఱుఒత్తర్ One person

పేర్ ఇరెండు, మూణు, నాంగు సంఖ్య మంది చేర్చడం జరుగుతుంది.

ఉదాహరణకి :-

ఇరెండు... two ఇరేండు పేర్ two persons

మూణుthree మూణ్ పేర్ three persons

నాంగు /four నాంగుపేర్ / four persons

నాలు నార్ పే

ఐదుfive ఐదుపేర్ five persons

సూరుhundred సూర్ పేర్ one hundred persons

అయిదంone thousand అయిదంపేర్

one thousand persons

తమిళ భాషయొక్క ప్రభావం వల్లనే చిత్తూరు వ్యావహారికంలో మంచి ఐదు five సంఖ్య నుంచి చేర్పడం మొదలవుతుంది.

ఆధునిక తెలుగులో 'హ' మహాప్రాణధ్వని సంఖ్యల మధ్యలో glide గా ఉద్భవిస్తారు. ఉదాహరణకి

పది + ఐదు	పదిహేను	fifteen
పది + ఆరు	పదహారు	sixteen
పది + ఏడు	పదిహేడు	seventeen

చిత్తూరు జిల్లా వ్యావహారికంలో మహాప్రాణ ధ్వని లేకుండానే ఈ క్రింది విధంగా ఉద్భవిస్తారు.

ఉదాహరణకి :-

పది + ఐదు	పదైదు	fifteen
పది + ఆరు	పదారు	sixteen
పది + ఏడు	పదేడు	seventeen

మహాప్రాణమైన 'హ' (h) తమిళ భాషా ప్రభావం వల్లనే చిత్తూరు జిల్లా వ్యావహారిక ఉచ్చారణలో వినిపించదు.

ఈ విధంగా చిత్తూరు జిల్లా వ్యావహారిక భాషలోని సంఖ్యావాచకాల ప్రయోగంలో తమిళ ప్రభావం కనిపిస్తుందని తెలుస్తుంది.

References

1) తెలుగు మాండలికాలు బూదరాజు రాధాకృష్ణ చిత్తూరు జిల్లా సంపాదకుడు

2) A Contrastive study of old and Modern Telugu.

R. Annapurnamma
Unpublished thesis 1977.
Annamalai University.

వేదలవారి 'దీపావళి' కి షష్టిపూర్తి కానుక

వేదనల కోకిల వేడుల

డా॥ చన్నాప్రగడ జయలక్ష్మి

(గత సంచిక తరువాయి)

'సోదర శోణితమ్ము పవిత్రచెడి కూరులు. కార్మిక ప్రజా స్వేదనలమ్ముతో ఇనుపపెట్టెల నింపెడి నిర్దయుల్. మతోన్మాదవిరంకులుల్. దురభిమానులు' (మాతల్లి)

ఇలాంటి మానవరూప రాక్షసులను తన కవిత్వపు కొరడా దెబ్బలకు పాత్రుల్ని చేశారు.

'ఉనతిండికై కట్టుకొన గుడ్డకై నవయు ప్రజల నోకులుగొట్టి. పసిడియంతయుబెట్టి. ఆయుధాగారమ్ములొ పెద్ద రాజ్యాలను (స్వప్నము) చీకొట్టారు.

'అధికార దృష్టుల కర్థమత్తులకు భోగదాపిగనున్న భూదేవి కొరకు. చెక్కిన నెలరాల చెరసాల నడుమ వధ్యల వై భవం దిప్పగించి దేవులాడుచునున్న దేవుని కొరకు. దారిగానని బాటసారుల కొరకు. దారితప్పిన పేదవారల కొరకు వెలిగించు కాగడా వెలిగించవోయి' (కాగడా)

'ఒరుల నెత్తుటితో తన ఉదరపూర్తి' (స్వప్నము) చేసుకొనే పరాన్నభుక్కులైన సాధుప్రజా రక్తభుక్కులైన రాజకీయ అధికార వర్గపు, ధనిక వర్గపు, భూస్వామి వర్గపు, మతాధికార వర్గపు వందనకు, శోషణకు లోనైన పీడిత, తాడిత, దళిత వర్గపు శ్రమజీవులైన కార్మిక కర్షక వర్గపు అభ్యున్నతికై ఉద్యమించమనే ఈ ఉద్బోధ 80 ఏళ్ళనాడు ఎంత అవసర

మైందో. ఈనాడు అంతకంటే ఎక్కువగానే అవసరమవుతున్నది మనం ఇంకా కాగడా వెలిగించుకోవలసే ఉన్నాము.

వేదుల అభ్యుదయ భావన సంకుచిత దేశభక్తికే పరిమితం కాలేదు.

‘బాసనుబట్టి దేశమునుబట్టి, మతంబునుబట్టి రంగువ్యత్యాసముబట్టి, శత్రువులయట్టుల మానవులెల్ల డ్వేషరోషాసహనములన్ పెనుగులాడెకరు, అయ్యవి కృత్రిమంపుపై వేసములు (స్వప్నము)

అనే తెలివితో, తమ పెత్తనాలను కొనసాగించుకొనేందుకై అమాయక ప్రజాసేకాన్ని వంచించే బూటకపు నాయకమూఢుల నాటకాన్ని గుర్తించి, ఈ కృత్రిమపు అడ్డుగోడలు కూల్చమంటాడు.

‘ఏ జాతియో, దేశమేదియో, ఏ వర్ణమో, మతం బేదియో, పోలిమ్ము, మనకేల; మనము మానవులము, ఈ మహికి కామందులము విశ్వపౌరులము, ఒక్క వృక్షముచివురులము’ (స్వప్నం)

‘ఏయెడ, ఏ విధాన జనియించిననేమి; ప్రపంచమెల్ల నాదే’ (ముక్తయూరి) అనే వసుధైక భావము ప్రదోషించిన మహామనీషి, విశ్వపౌరుడు వేదుల.

‘నమస్త్రలోకముడిపోవని శాంతి సుఖములంద’ వలె వనేడే (ముక్తయూరి) ఆయన కన్న బంగారు స్వప్నము.

మానవోత్తముల మేధా విదర్శనముగా విఖిల విశ్వముపై నీడలారెండి నాగ రకతా మహావృక్షరాజమునాశమై అవని పెను వల్లకారై పోవునో (స్వప్నము)

అనే భయం ఒక్కటే ఆయనను పీడకలగా వీడించేసి. చలం చెప్పినట్టు భావకవి బాధ ప్రపంచానికి బాధవతే. ప్రపంచపుబాధ అభ్యుదయ కవికి బాధ అవుతుంది.

‘అరనిమంటగా బ్రతుకు నందు రగల్గొనుచున్నదొక్కటే కోరిక. ఈకృపావనికి కోరిక నై కొనియడకొందు’ (మాటల్లి)

తన ఆశయపరిపూరికై ఒక మహాకావ్యం వ్రాయాలనే ఆయన చివరి కోరికను - చరమకాంక్షను - మాత్రం ఆయన నెరవేర్చుకోలేకపోయారు. ఇది ఆయన దురదృష్టమే కాదు, ఆంధ్రజాతి దురదృష్టం.

భావకపితలు ‘అర్థముకాని భావగీతములు’ (కృష్ణశాస్త్రి) అనే అపప్రథమ వేడుల దూరం చేశారు. ఆయన కవి తలు ఆస్వాద మధురాలు, అర్థగభీరాలేకాదు, అస్పష్టతాదోష రహితాలు.

‘నిగిరాను దిగిరాను దివినుండి భువికి’ (కృష్ణశాస్త్రి) అనే భావకవికి.

‘జనులన్న భయమో, అసహ్యమో నీకు, సొగసులపుట్ట, ఓ అందాలపిట్ట, దిగిరావె ఒకమారు దివినుండి భువికి’ (విహగగీతి)

అని హితోపదేశం చేశారు వేదుల. తాను మేఘమండలాల్లో ఎగురుతూ కూడా నేలత్లతో సంబంధాన్ని పెడుకునేడు. ఇదే వేదుల విశిష్టత.

కావ్యమన్న తర్వాత అందులో ఒక మహత్తర సంస్కేళం ఉండాలి అది సార్వజనీనంగాను ఉండాలి.

ప్రజయమేగాని, మరేదైనాగాని, తీవ్రకాంక్ష వ్యర్థమై నప్పుడు, నిరాశ నిస్పృహలతో నీరుకారిపోవద్దు. ‘ప్రాప్తిం చినలేకమైన పదివేలు’ అనుకొని సంకృప్తి చెందు, భూతలాల మిచ్చిన అనుభవపు పెట్టుబడితో, బంగారు భవిష్యత్తు కోసం వర్తమానంలో పునాదులునెయ్యి అని వేదుల ఉద్బోధిస్తాడు.

ఓ విషాద ప్రపంచయాత్రా విరాగి.

ఓ నిరాశ పడైక పురాణసాంధ.

ఓ ప్రవాన దుఃఖాళు సయోదమూర్తి.

రేయి కాటుకనుల జారిన విషాద

దాష్టవారి నోకేసారి పాకబోసి
ఈ ముచ్చటాతరాహ్వన సామగానము
అందుమ్రోయ జీవనపాత్రనిందుకొనుము

భూతకాల దినాంతాను భూతితోడ
దావియుగముల కల్యాణపథము బట్టి
పెలుగుపీడల జీవన వేణుపూచి
పాడుకొనుము. ఈనాటి ప్రభాతగీతి (ప్రభాతగీతి)

పూవువీడినగాని పుట్టదు ఫలము,
ఫలము రాలక జనింపదు నవాంకరము,
దిగ్గ దినైక చితా భస్మరాశి
సుప్తి వీడెడి ఉషచ్చునకు పురాచి,
ముదిలిరమ్మాకు చిమిమిన పట్లు
పూలకారు చివుళ్ళ పురిటిపొత్తి గు
గరముకై వగపేల, జీతికేలవగవు ?
అజీమధించి, యజ్ఞాన్ని రగిల్చి
పెరిగిండు కాగడా పెరిగింపవోయి
మంటికి మంటికన్నింటికి మంటగా
పెరిగిండు కాగడా, పెరిగింపవోయి (కాగడా)

నిన్నటిరోజు వచ్చిపోయిందని కన్నీటి కారుస్తూ కూర్చో
వద్దు. ఉజ్వలమైన రేపటి ఉదయం కోసం ఈరోజు శక్తివంధన
లేకుండా కృషిచెయ్యి.

ఇదే మహా కవులందరి సందేశం. ఇదే వేదుల సందేశం.

కావ్యాన్ని చదవాలి. వినాలి. అనుభవించాలి. ఆనందిం
చాలి. దాన్ని సూత్రబద్ధం చెయ్యాలనే ప్రయత్నంలో ఆనందం
లభింపదంటాడు వేమిల. చెట్టుకు పూసిన పూవు అందాన్ని
అలాగే సజీవంగా చూస్తూ, దీని సురభిశ్వాసను ఆస్వాదిస్తూ
ఆనందించే వారికి లభించే పూలవలపు. వాటినికోపి, సూదులతో
గ్రుచ్చి, దారాలతో బిగించిదిండుకొన్నవారికి లభింపదట.

మాలిక గ్రుచ్చినెంచు

ప్రేమాలసు రీ వనిం జొరన నర్హులు
వారలకందరీ పువుర్ (పూజాప్రసూనములు)

—०००—

(ఇటీవల నరంగర్ కాకతీయ విశ్వవిద్యాలయంలో జరిగిన
“ ఆధునిక జాతీయ నదస్సు ”లో వడువ
బడిన వ్యాసము)

డా॥ చన్నాప్రగడ జయలక్ష్మి ఎమ్. ఏ. పి హెచ్. డి.
డిఎస్ డిఎంబ్ ఆఫ్ స్టడీస్ ఇన్ తెలుగు
బెంగుళూరు యూనివర్సిటీ, బెంగుళూరు

అచార్య చాణక్య చంద్రగుప్త నాటకము:-
చారిత్రక నేపథ్యం

వి. చంద్రసేనరావు డాక్టర్. వి. సిద్ధున్న
ఎమ్. ఏ. ఎమ్. ఏ., పి. హెచ్. డి.
తన కాం గ్రామం రీడర్, తెలుగు విభాగం
బుడితి వయా మూర్ ఆఫ్ కరస్పాండెన్స్ కోర్సెస్
శ్రీకాకుళం జిల్లా ఆంధ్ర విశ్వ కళాపరిషత్
632 427 ఎ. త్రేరు - 590 003

వంగవండు అప్పలస్వామిగారికి చారిత్రక మహా పురు
షులయిన చాణక్య చంద్రగుప్తుల కథను ఏదైనా ఒక ప్రక్రి
యగా తెలుగులో చివరివలెనను కోరిక చింతాలముగా ఉన్నది.
ఒకసారి అప్పలస్వామిగారు 1978 వ సంవత్సరములో అప్పటి
చోడవరం కాసన పథ్యులయిన పాలవెల్లిగారితో కలిసి హైదరా
బాదుకు వెళ్ళిరి. ఆ సమయములోనే రామకృష్ణ స్టుడియోలో
పద్మశ్రీ నందమూరి తారక రామారావుగారి దర్శకత్వములో
చాణక్య చంద్రగుప్త పినిమా చిత్రీకరింపబడుచున్నదని తెలిసి
దానిని చూడటకు అప్పలస్వామిగారు, పాలవెల్లిగారితో కలిసి
వెళ్ళిరి. ఆ పినిమా మాటింగ్ చూసి అందులో చారిత్రక పన్ని
వేళములకంటె కల్పిత పన్నివేళములే ఎక్కువగా వున్నట్లు

అప్పలస్వామిగారు గ్రహించిరి. ఈ విషయమును అప్పలస్వామి గారు ఆ చిత్ర దృశ్యములైన ఎన్. టి. రామారావుగారితో ప్రస్తావించిరి అప్పుడు ఎన్. టి. రామారావుగారు పినిమా జనరలకముగా వుండవలెనంటే తప్పనిసరిగా కల్పిత విషయములకు ప్రాధాన్యమివ్వవలెనని చెప్పినారు. ఆ తర్వాత అప్పలస్వామి గారు ప్రసిద్ధ చరిత్రకారులయిన మామిడిపూడి వెంకటరంగయ్యగారిని కలసినపుడు చాణక్య చంద్రగుప్త చిత్రమును గురించి అందరి కల్పిత విషయములను గురించి వారితో చెప్పినారు. అప్పుడే అప్పలస్వామిగారు విశాఖదత్తుని ముద్రారాక్షసము మొదలైన గ్రంథములలో కూడా చాణక్య చంద్రగుప్తుల కథ ప్రారంభము నుండి లేదని కేవలము చంద్రగుప్తుడు మగధ పింహాసనము నడిపించినప్పటి నుండి ఉన్న కథ మాత్రమే ఉన్నదని మామిడిపూడి వారితో చెప్పినారు. అప్పుడు మామిడి పూడివారు Vinsent Smith వ్రాసిన Early History of India బొద్దుల జాతిక కథలు, అంబత్తుగుత్త బౌద్ధగ్రంథము, డురిడిరాజ రచిత కథా సంగ్రహము, విష్ణు, వాయు, మత్స్య పురాణాలు, బృహత్కథ, కామండక సీతిశాస్త్రము మొదలయిన గ్రంథములలో చాణక్య చంద్రగుప్తుల కథను ప్రాచీన నుండి ఉన్నదని, మీరే ప్రారంభమునుండి వున్న చాణక్య చంద్రగుప్తుల కథను నాటకముగా రచించి ఆంధ్ర సాహితీ లోకమునకు అందించవలెనని ప్రోత్సహించినారు. వారి ప్రోత్సాహము ననుసరించి అప్పలస్వామిగారు మామిడిపూడి వారు చెప్పిన పై గ్రంథముతోపాటు కొటియ్యని అర్థశాస్త్రము, విశాఖదత్తుని ముద్రా రాక్షసము, బి. నారాయణమూర్తిగారు రచించిన చంద్రగుప్తుడు, వి. ఎన్. శర్మగారు రచించిన ఆర్య చాణక్యుడు, మొదలైన గ్రంథములను గూడా పరిశోధించి ఆచార్య చాణక్య చంద్రగుప్తు చారిత్రక నాటకమును రచించినారు.

అప్పలస్వామిగారు చాణక్య చంద్రగుప్త నాటక పీఠికలో "ఆనేక చారిత్రక గ్రంథాలను పఠించి, నేను గడించిన రాజనీతి కౌశలాన్ని అందులో జోడించి, నా రచనాశక్తిని ప్రదర్శించి, లోక ప్రఖ్యాత ఇతివృత్తము గల ఈ ఆచార్య చాణక్య

చంద్రగుప్త నాటకమును తీర్చిదిద్దితిని" అని చెప్పుకున్నారు.

ఆచార్య చాణక్య చంద్రగుప్త నాటకములో మగధ సామ్రాజ్యాధిపతియైన మహాపద్మనందుడు తనకు సంతానము లేనందులకు తన ఆంతరంగికులతో తన మనస్తాపమును చెప్పుకొనుట ఆదేశమయములో ఒక పిద్దుడు రాజా దగ్గఱకు వచ్చి తన కమండలములోని పవిత్రోదకములను రాజుగారి భార్యలయిన సునందాదేవి, మురాదేవిలపై చల్లుట స్వలక్షణముగా సునందాదేవికి అష్టనందులు జన్మించుట మురాదేవికి చంద్రగుప్తుడు జన్మించుట మొదలైన ప్రథమాంకములోని విభాగాన మంఠిని బౌద్ధజాతక కథలు, బృహత్కథ గ్రంథముల ఆచారముగా రచించినట్లుగా చెప్పినారు.

మహాపద్మనందుని పట్టమహిషి కుమారులైన అష్టనందులు చంద్రగుప్తుని నీవు కూడ్రవనిరకు జన్మించిన వాడని అవమానించుట, మహాపద్మనందుడు జ్యేష్ఠ పుత్రుడియిన చంద్రగుప్తుని కాదని పట్టమహిషి కుమారులలో మొదటి బాడైన ధననందునకు పట్టాభిషేకము చేయవలెనని చంద్రగుప్తుని సైన్యాధిపతిగా నియమించవలెనని నిర్ణయించుట అందుకు చంద్రగుప్తుని కల్గి మురాదేవి దుఃఖించుట మొదలైన ద్వితీయాంకములోని కథను డురిడిరాజ రచిత కథాసంగ్రహము ఆచారముగా రచించినారు.

ధననందుడు మగధపింహాసన మధిష్ఠింపన తర్వాత చంద్రగుప్తుని అవమానించి కారాగారములో బంధించుట, భారత దేశము మీదకు దండెత్తి వచ్చిన అలెగ్జాండరు చంద్రగుప్తుని ధనండుడు చంద్రగుప్తుని తన దూతగా పంపించుట, ఆచార్య చాణక్యుడు తక్షిలా నగరములో తన ష్యేలకు రాజనీతి శాస్త్రముయిని అర్థశాస్త్రము బోధించుట మొదలైన త్రితీయాంకములోని కథను చంద్రగుప్తుడు అను గ్రంథమాధానముగా రచించినారు.

ఆచార్య చాణక్యుడు తక్షిల నుండి పాటలీపుత్రమునకు వచ్చి రాజైన ధననందుని కలసి అలెగ్జాండరు దండయాత్రను త్రిప్పివొట్టవలెనని అతనితో చెప్పుట, ధననందుడు

చాణక్యుని శత్రువుల గూఢాచారిగా అనుమానించి అవమానించుట నంద రాజ్యమును నిర్మూలించెదనని చాణక్యుడు ప్రతిజ్ఞ చేయుట, చంద్రగుప్తుడు అలెగ్జాండరును కలుసుకొనుట, అలెగ్జాండరు చంద్రగుప్తుని బంధింప యత్నించుట చంద్రగుప్తుడు తప్పించుకొని వచ్చుట దానితో చాణక్యుని కలుసుకొనుట మొదలయిన చతుర్దాంకములోని కథ భాగమంతయు ఆచార్య చాణక్యుడు అను గ్రంథమాధారముగా రచించినారు.

చాణక్యుడు బౌద్ధగురువైన వసుభూతిని పాటరీపుత్రములో కలుసుకొనుట, రహస్యముగా చంద్రగుప్తుని తల్లి మూరాదేవి కలుసుకొనుట, మొదలయిన పంచమాంకములోని కథ భాగమంతయు అందితగుత్త బౌద్ధ గ్రంథమాధారముగా రచించినారు.

మగధ సామ్రాజ్యమునకు మహామంత్రియైన రాక్షసుడు నిరంతరసురాపానమచ్చడు. త్రీలోలుడు అయిన రాజు ధననందుని. కలసి చాణక్య చంద్రగుప్తులు నందసామ్రాజ్యమును కూలదోయుటకు ప్రయత్నించుచున్నారని, వారి ప్రయత్నమును వమ్ముచేయవలయునని చెప్పి మొదలయిన షష్టాంకములోని కథ భాగమంతయు దుండిరాజ చరిత కథ సంగ్రహము అను గ్రంథమాధారముగా రచించినారు.

ఆచార్య చాణక్యుడు రాక్షసామాత్యుని పేరుతో పర్వత రాజునకు మగధ సామ్రాజ్యముపై దండెత్తి రమ్మని లేఖను (ముద్రారాక్షి ము) పంపించుట, నగరోత్సవముల నందర్పములో అష్టనందులు అంతకుముందుగనే రహస్యముగా చాణక్యుడు తీయించిన అగాధములోపడి చనిపోవుట, పాటరీపుత్రము మీదకు దండెత్తి వచ్చిన పర్వతరాజును చంద్రగుప్తుడు ఓడించి బంధించి మగధ రాజ్యమును ఆక్రమించుట, చంద్రగుప్తునకు మహామంత్రిగా ఉండమని చాణక్యుడు రాక్షసామాత్యుని అంగీకరింపజేయుట మొదలయిన సప్తమాంక కథ భాగమంతయు ముద్రారాక్షసము గ్రంథము ఆధారముగా అప్పలస్వామిగారు రచించినారు.

తమకు బద్ధవ్యతిరేకియైన రాక్షసామాత్యుని తనకు మహామంత్రిగా నియమించుటలోని ఔచిత్యమును గురించి చంద్రగుప్తుడు చాణక్యుని ప్రశ్నించుట, దానికి సమాధానముగా చాణక్యుడు చంద్రగుప్తునకు రాజనీతి రహస్యములను బోధించుట మొదలైన అష్టమాంక కథ భాగమంతయు కొటిల్యాని ఆర్థశాస్త్ర మాధారముగా రచించినారు. ఈ అంకములోని రాక్షసామాత్యుడు చంద్రగుప్తునంతము చేయుటకు విషకన్యను పంపించుట చాణక్యుడు అమెను పర్వతరాజు వద్దకు పంపించుట అరడు మరణించుట మొదలయిన కథ భాగమంతయు ముద్రారాక్షసము ఆధారముగా రచించినారు.

పాటరీపుత్రమునందు రాక్షసామాత్యుడు నేపాలకు పారిపోవడము అవటికి రాక్షసామాత్యుని అనుచూయురైన విరాదగుప్తుడు వచ్చి చంద్రగుప్తుని అంతమొందించుటకు తాము చేసిన అన్ని పన్నాగములు వ్యర్థమైనవని చాణక్యుడు చంద్రగుప్తుని మగధ సామ్రాజ్య సింహాసనాధిష్టుని చేసినాడని చెప్పుట చాణక్యుడు రాక్షసామాత్యుని పేరుతో నేపాల రాజైన మలయ కేతునకు లేఖ (ముద్రారాక్షసము) ను పంపించి రాక్షసునకు మలయకేతునకు మిత్రభేదము కల్పించుట మలయకేతు రాక్షసుని తన దేశమునుండి బహిష్కరించుట మొదలయిన నవమాంకములోని కథ భాగమంతయు ముద్రారాక్షసమాధారముగా రచింపబడినది.

రాక్షసామాత్యుడు తిరిగి పాటరీపుత్రమునకు వచ్చుట, తన మిత్రుడయిన చందనదాసుకు చంద్రగుప్తుడు మరణ దండన విధించినాడని తెలుసుకొని వధ్యస్థలమునకు వెళ్ళి చందనదాసు రాజద్రోహి కాడని తానే రాజద్రోహి అని కాబట్టి చందనదాసుకు బదులుగా తననే వధించమని తలవరులకు చెప్పుట అచ్చటకు చాణక్య చంద్రగుప్తులు వచ్చుట చాణక్యుడు మీరు జైర్హులు కారని మగధ సామ్రాజ్యమునకు ఎప్పుడూ మీరే మంత్రియని రాక్షసామాత్యునకు చెప్పి చంద్రగుప్తునకు మంత్రిగా వుండుటకు రాక్షసామాత్యుని అంగీకరింపజేయుట మొదలయిన షణ్మాంకములోని కథ భాగమంతయు ముద్రారాక్షసమాధారముగా రచింపబడినది.

అప్పలస్వామిగారు ముద్రారాక్షసము, దుండిరాజ రచిత కథానాటకము మొదలగు గ్రంథములలోనున్న సంక్షిప్తమైన కథను మాత్రమే స్వీకరించి ఆ కథను తాను పెంచి కథాను గుణముగా అనేక సంఘటనలు కల్పించి ఆ సంఘటనలకు తగినట్లుగా సన్నివేశములను తీర్చిదిద్దినారు.

అచార్య చాణక్య చంద్రగుప్త నాటక ఆధారములను చర్చించిన తర్వాత చాణక్య చంద్రగుప్త నాటకములోని చారిత్రకత కూడా చర్చింపవలసి యున్నది.

చారిత్రకత :

చాణక్య చంద్రగుప్తులు క్రీ. పూ. 322 వ సంవత్సర ప్రాంతమునకు చెందినవారు. వీరు ఇంత ప్రాచీనులగుట చేత వీరి గురించిన వివరములుతో కూడిన చరిత్ర స్పష్టముగా తెలియట లేదు. వీరిలో చంద్రగుప్తుని గురించి అతని తల్లియైన ముర జాతిని గురించి చరిత్రకారులు వివిధ రకములైన అభిప్రాయములను చెప్పినారు. ప్రముఖ చరిత్రకారులైన విద్యాధర మహాజన్ గారు ఈ విషయమును గూర్చి చెప్పినారు.

"There is a lot of controversy with regard to the encesty of Chandragupta Maurya. The Madarakhas describes Chandragupta as Maurya putra and Nandarvaya Khemendra and Somadeva refer to him as purvananda suta, son of genuine nanda, as opposed to Yogananda A commentator of the Vishnupurana states that Chandragupta son of Nanda by a wife named Mura. Dundiraja a commentator of the 18th Century on Mudarakhas, states that Mura was the daughter of sudra" 1

1. Ancient India : Vidyachar Mahajan-
p. 250.
ప్రొఫెసరు రామశరణ్ కర్మ అను చరిత్రకారులు

చంద్రగుప్తుని గురించి అతని తల్లియైన ముర వంశమును గురించి ఇట్లు చెప్పినారు.

"The Maurya dyaasty was founded by Chandragupta Maurya, who seems to have belonged to some ordinary family. According to the brahminical tradition, he was born of Mura, a shudra woman in the court of the Nandas. But an earlier Buddhist tradition speaks of the existence of Khatriya clan called Mauryas living in the region of Gorakhpur adjoining the Napalese trailai. In all likelihood Chandragupta was a member of this clan" 1

పై చరిత్రకారుల అభిప్రాయములనుబట్టి చంద్రగుప్తుని తల్లియైన ముర కూడ్రస్త్రీ అని కొందరు మౌర్య అను క్షత్రియ తెగకు చెందిన స్త్రీ అని కొందరు భావించినట్లుగా తెలియుచున్నది.

1. Ancient India - Prof. Ram sharan sarma - p. 99.

వంగవంతు అప్పలస్వామిగారు తమ అచార్య చాణక్య చంద్రగుప్త నాటకములో చంద్రగుప్తుని తల్లిఅయిన మురాదేవి " పిప్పలి వన కిరాతకేశ్వరుని పుత్రిక " అని చెప్పినారు. ఈ కిరాతకేశ్వరుడు క్షత్రియుడని గూడా అప్పలస్వామిగారు తామ నాటకములో చెప్పినారు.

ద్వితీయాంకములోని ద్వితీయ రంగములో రాక్షసామాత్యుడు మురాదేవి జనకులు సుక్షత్రియులన్నది నీకు నాకు తెలుసు.

చంద్రగుప్తుడు జ్యేష్ఠ పుత్రుడైనను పెట్టమహిషి కుమారుడు కాని కారణముచేత రాజయిన మహాపద్మనాభుడు ఆతనికి రాజ్యాధికారము కట్టపెట్టకుండా పట్టముపై పుచ్చుకొని కుమారుడు

రుదై న ధనవంతుని రాజుగా చేపివందుకు చంద్రగుప్తుని తాత యిన కిరాతకేశ్వరుడు తన గూఢచారులతో ఇట్లు పలికెను.

కిరాతకేశ్వరుడు : ఏమంటిరి నా పౌత్రుడు రాజ్యాధికారం చేపట్టడానికి అవర్హుడా, సుక్షత్రియుడను, కాక్యవంశానికి చెందిన వాడను, నా పుత్రిక కుమారుడు అవర్హుడెట్లగును.

గూఢచారులు : మహారాజా : విధివశమున మీపై జరుగుచున్న తగని ప్రచారమును వింటిమి. లేకున్న క్షత్రియ తనకంటే వుట్టిన మురాదేవి కూడ్రుకనకగా పాటరీపుత్రమున గణింపబడుట కడు ఘోరమైనది. (పుట . 21)

పై మాటలనుబట్టి మురాదేవి క్షత్రియుని కుమార్తె అయినప్పటికి పాటరీపుత్ర నగరమున ఆమె కూడ్రువనితగా పరిగణింపబడుచున్నదని తెలియుచున్నది.

చరిత్రకారులలో కొందరు చంద్రగుప్తుని తల్లి అయిన మురాదేవిని కూడ్రువనిత. అని మరికొందరు క్షత్రియవనిత అని చెప్పినారు. అప్పలస్వామిగారు పై ఇరువురి అభిప్రాయముల ననుసరించి మురాదేవి క్షత్రియ వంశసువకు చెందిన పిప్పిలివన కిరాతకేశ్వరుని కుమార్తె అని చెప్పినారు. ఆమె క్షత్రియుని కుమార్తె అయినప్పటికి పాటరీపుత్ర నగర వాసులు ఆమెను క్షత్రియ వనితగా పరిగణించకుండా కూడ్రువనితగా గుర్తించి నట్లు కూడా వ్రాసినారు.

చంద్రగుప్తుడు తన యౌవనదశలో గ్రీకు విజేత అయిన అలెగ్జాండరును పంజాబు ప్రాంతములో ఉన్నప్పుడు ఆతనిని కలిసినట్లుగా Sir William Meyer అను చరిత్రకారులు వ్రాసినారు.

"Incidentally, Chandragupta early-life and education at Taxila in a way prove the truth of plutarch's interesting statement that Chandragupta as a youth had seen Alexander in the course of his campaigning in the punjab, It was possible for a youth of that locality who

must have sought an interview with the greatest military leader of the times for his own education as a military student" 1

1. Chandragupta Maurya and his times
Sir William Meyer - p. 28.

ఈ విధముగా అప్పలస్వామిగారు తమ ఆచార్య చాణక్య చంద్రగుప్తు నాటక రచనలో చాణక్య చంద్రగుప్తుని గురించి చరిత్రకారులు చెప్పిన విషయము స్వీకరించి రచించినారు. చాణక్య చంద్రగుప్తులు క్రీ. పూ. నకు చెందినవారగుటచేత వారిని గురించిన సృష్టమయిన చరిత్ర లభించుటలేదు. అందు వలన అప్పలస్వామిగారు లభించుచున్న చరిత్రను స్వీకరించి దానితోపాటు కొటియని అర్థశాస్త్రము, విశాఖదత్తుని ముద్రారాక్షసము, బౌద్ధుల జాతక కథలు మొదలైన గ్రంథములలో ఉన్న చాణక్య చంద్రగుప్తుల ఇతివృత్తమును గూడా స్వీకరించి తమ చాణక్య చంద్రగుప్తు నాటకమును రచించినారు.

*

ప్రాచీన సాహిత్యములో జానపదగేయము

పి. వి. యస్. కె. సోమయాజులు

యం. ఏ; యం ఇడి.

సాం. నం. గురుకుల జూనియర్ కళాశాల

ఆరుగొలను

తాడేపల్లి గూడెం మండలం

వయా ప్రత్తిపాడు

ప. గో. జిల్లా - 534 1-2

జానపదమనగా పల్లెటూరు. జానపదముల యందుండు వారు జానపదులు. వారు పాడుకొనెడి పాటలు లేదా గేయములు

జానపద గేయములనబడును. వీనినే ఇంగ్లీషులో 'Folk songs' అందురు. కొందరు పండితులు ఈ గేయములను ఈ సాహిత్యమును వివిధ పేర్లతో పిలిచిరి.

'కృతయజ్ఞశ్చ మేధావీ బుధోజాన పదశ్చుచిః' అని వ్యాసులవారు జానపదులను యజ్ఞము చేసిన వారితోను పండితులతోడను సమానులుగా నొనర్చిరి. కొందఱు ఈ వాఙ్మయమును ప్రజావాఙ్మయమనియు, కొందఱు పద వాఙ్మయమనియు అనాదృత వాఙ్మయమనియు, కొందఱు గేయరచనలనియు మరి కొందఱు మధుర కవిరచనలనియు దేశీ సారస్వతమనియు వివిధ రకములుగా నిర్వచించిరి.

జానపద వాఙ్మయమున జానపదుల విజ్ఞానమంతయు వచ్చిచేడును. జానపద గేయముల ఉత్పత్తిని గూర్చి పరిశీలించగా కొన్ని ముఖ్య విషయములు తెలియును. పద్యముకన్న ముందుగా పదము (పాట, గీతము, గేయము) పుట్టినదని సాహిత్య విమర్శకుల అభిప్రాయము అదే విధముగా మన భాషలోను ప్రథమంగా పద సాహిత్యము జన్మించి యుండును.

ఏ సాహిత్యమందైనా సూత్రోతనుగాని, పరిచయముగాని, రసప్రపంచయాత్ర చేయించునది. ప్రధానముగా గేయ రచనలు మూలము. దీనికి కారణము గేయముల గానానుకూలత. గేయములు తాళలయ బద్ధములు. అందుచే సామాన్య ప్రజల మెప్పును పొందగలిగి పదికాలములవాటు నిలచుకొన్నవి. జీవితముతో పెనపేసుకొని బోవు జానపద గేయములలో కృత్రిమ వర్ణనలుండవు.

నవభారత జాతి పునరుజ్జీవనమునకు జానపద గేయములు మార్మకము. మన భాషయందలి జానపద గేయములు మన నాగరికతకి, మన ప్రాచీన సంస్కృతీ సంప్రదాయములకు మూలకందములు.

జానపద గేయములే దేశీ కవిత్వగా పరిణమించినట్లు మన కనేకాధారములున్నవి. సీసము, ద్విపద, తరువోజు, రగడ, మహాకర్కర మున్నగు దేశీయ భండములు కొన్ని జానపద గేయముల కొలది మార్పులతో అర్చిపేయబడినవని తెలియుచున్నది.

శిష్ట సాహిత్యము - జానపద గేయములు :

గేయ సాహిత్యము చిరకాలమునుండి తెలుగునాట వృద్ధియైన దనుటకు శిష్టకవులు పేర్కొన్న సమకాలీన గేయరీతులే సాక్ష్యము. ఇవి మాత్రాబంధమున నుండును దేశీ సారస్వత మంటయు ఇట్టి భండములందేయుండును దేశీ సారస్వతమును ప్రప్రథముగా ప్రస్తావించినవాడు వన్నెచోడుడు.

మును మార్గ కవిత్వోకం

బున వెలయగ దేశీ కవిత బుట్టించి తెనుం

గున విలిపి రంద్ర విషయం

బున జన జాతుక్యరాజు మొదలగు పలావుర్

గీత శతాద్ధి నటికే తెనుగులో జాను తెనుగు దేశీకవిత కలదనుటకు ఒక ప్రాచీనముగు రగడ శిలాశాసనము కలదు.

అణపోయలు లేవణ కాలపు ద్విజకాలు

ఇచ్చిన పన్నన పెన్నాటె ఇళలేనికిన్

ఇందు ద్వీరద రతి రగడ గిర్భికమై యున్నది.

నన్నయ కాలమునాటి కోటమిల్లి తామ శాసనములో (నంస్కృతమున) 'రగడ' అన్నవి. యద్దిమిల్లుని వెలవాడ శాసనములో 'మహాకర్కరలు' గలవు అదేకి శాసనములో తరువోజు కలదు నన్నయ తరువోజు, మహాకర్కర, అక్కడ మొ॥ వాటిని వాడెను. వన్నెచోడుడు దేశీ కవిత్వమును, నాటి కాలమందున్న కొన్ని గేయరీతులను వాడెను.

"హరుమోల సర్పక్తి నాడుచోటన నాట్య

విషయములన్నియు వెలయగలుచె

రీల నీళ్ళరు నంక మాలల్ వాడుచో

గీత భేదంబు రీతులెఱిగె "

నెలమి జింకపిందు దొలుమేన జేపిక

తపము పండబందె దరువనంబు

లా వివరింపు మిగుల నూయల పాటలు

పాడ మధు మదమున బాదె నళలు
నన్నెచోడుని తర్వాత వీని జాడ పాల్కొరికి సోమనాథుని రచన
లందు కన్పట్టును

“ ఉరుతగ గృహదోషద్యాక్షులకంటె పరసమై పరగినజానుతెనుగు
చిర్చింపగా పర్వతా మాన్యహగట - గూర్చెద ద్విపదలు
కోర్కెదై వా ” యని ఒక నూతన మార్గమును ద్రొక్కెను.

సోమనాథుని కవిత్వమునకు ఆచారములానాడు ప్రజలు
భక్తుక్తిప్రేములతో బాడుకొన్న గేయములే.

శ్రీ బసవ పురాణంబు నేలలు వెట్టంగ నింపుసొంపారు
తైలిచే గ్రాలుచు
చదివెడివారు సకల పురాతన చారు గీతములు ప్రకటించి
ప్రకటించి పాడెడువారు అప్పటికే యుండిరట.

తుమ్మెద, నివ్యాళి, వాలేకు, గొబ్బివంటి మాటలనే పాదాంతము
లందు గలిగిన ఈనాటి పాటలవంటివి అనాడు కూడ యుండె
డివి. ప్రభాత పదములు మేలుకొలుపులను స్ఫురించుచున్నవి.
పర్వత పదములు పర్వత ప్రళంస చేయుచున్నవి. శంకర పద
ములు శక్తి గీతముల వంటివి.

తైవ గేయకర్త ఏగంటి లక్ష్మయ్యగారి వచనములు
ఆంధ్రదేశమంతట ప్రాకి పోయినవి.

ఈ వయన మేలు తుమ్మెద
ఈ యంచేసే చిన మేలు తుమ్మెద
శ్రీకంటదను పువ్వు తుమ్మెద - మూడు
లోకమ్ములయ్యెనే తుమ్మెద !

మొదలైనవి ఈ కవి రచనలే. నాచన సోముని ' వనంత విలా
సమును ' ప్రబంధములో ఈ క్రింది జాజర పాట గలదు.

వీణాగనం పెన్నెల తేటా, రాణమీరగా రమణుల పాట
పేరుచెప్పిన పిన పిన బ్రాహ్మణవీట - జాణలు మెత్తురు
జాజరపాట //

కేతన ' దళకుమార చరిత్ర ' లో — “ నొకడు తలపరుల
మోసిగింపనెంచి మరులు దనం చెక్కించుకొని కలమాటలాడుచు
మొల పుండ్ల మల్లనిబాడుచు నొడలెల్ల బరికి కొనుచు ” తప్పిం
చుకొనెను. ' మల్లనిబాడుచో ' అనగా అనాటి వ్యావహారిక జాన
పద గేయమును పాడుకొనుచు అని యూహింప వచ్చును.

పోతన భాగవతమున - పరీక్షిన్నహారాజు :

చూడుడు నా కళ్యాణము పాడుడు గోవిందు మీది
పాటలు దయతో
నాడుచు హరిభక్తుల కథ లేడ హములలోన ముక్తికే
గగనిపటన్ : అని పలికెను.

బాలు నంకించి పాడెడి పాటవలన ఓ గురొత్త
పెరుగింతి దరువజొచ్చె....అని యశోద న.
శ్రీనాథునిరచనలలోకూడ ఈగేయముల ప్రస్తావన గలదు.

భీమేశ్వర పురాణమున—కీర్తింతురెద్దాని గంధర్వులు
గాంధర్వమున యక్షగాన సరిణి యని ద్రాక్షరామమును వర్ణిం
చెను దీనిని బట్టి నడు యక్షగానములుండెడివని తెలియును.

భీమఖండసునందే మరియొక చోట వనంతముతు వర్ణమున
జామర (జాజర) పాటల ప్రశక్తి యున్నది.

జాదుర జాదులంబు మృదు చర్చరి గీతులు వారుజీరసా
స్వాద మదాతి రేకముల జండ్రిక గాయగ దక్షవాటికా
వేదుల మీదటన్ గనకవీణలు మీటుచు బాడి రచ్చరల్
మోదమెల్లగాభావన మోహనవిగ్రహా భీమనాథునిన్ //

ఇవివేటి తెలంగాణా జాజర పాటల వంటివే యనిపించుచున్నది.
మంచనశర్మ, ఇట్టిభిల్లెట్టి ఓరుగల్లు పట్టణమును చూచినపుడు
వారు చెప్పిన విశేషములందానాటి గీత ప్రబంధములున్నవి.

బసవీల జననిక పాటల నిల్లాండ్ర రమణ ద్రుల్లాడించు
రంతుకత్తె ” యైన ఏకవీర దేవి యుండెను.
బసవీలనే తెలంగాణమున ' దైండ్లవారు ' పంచాల
వారు యనియందురు.

కొలలి గోవరాజు. (1450 ప్రాంతము) వేనలివిట్ల వర్ణించెను.

విశనకట్టలు, వట్టివేళ్ళ చప్పురములు, జందనంబులు, ఘనసారములును.

జల్లని వీళ్ళు నిచ్చా బోజనంబులు గలవాకిష్టసౌఖ్యంబు జరుగబనిచేసి గంజియైనను నందిలై ననునెదవల్లగా త్రాగియెవలనై న బిడియుండి వెన్నెల గుడిపాట వాడగా భేరకాత్య సంప్రీతి గలుగు....

ఇవి వెన్నెల వదములే కావచ్చును.

తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులు తమ కాలమందలి జానపద గేయముల మాదిరిగా సంకీర్తనలు రచించిరి. తాళ్ళపాక తిమ్మక్క కూడ పాట బాటయందే కృతులు సాగించినది.

సంకీర్తనల లక్షణములందు ఏలలు. గొబ్బిళ్ళు చందమామ వదములు. అర్థపంద్రికలు మొదలగు గేయముల లక్షణములు విపరింపబడి యున్నవి.

దిగ్విజయార్థము బయలుదేరనున్న రాయలకు అపరిమిత మైన ఉత్తేజము ఒక జానపదుని గేయము కల్గించినది.

కొండవీడు మందేరా - కొండపల్లి మందేరా
కాదనువాడంటే - కటకందాకా మనదేరా ||

రాయలు 'ప్రాతర్వేళల సందు యత్రవతి కృత్ప్రీతిగేయా ఘమల్' ఓనెను. ఏతాము పాటలు ఇప్పటికీ యున్నవి.

పెద్దన మనోరమా స్వరోజాల వివాహ సందర్భమున

“వేల్పుగామలు బాడు” లక్ష్మీనారాయణులకళ్యాణంబు బాటలండ్రిటకొను తిన్నవి రవంబులుం గలవి బలసికొను కోలా హలమును పెద్దనగారు వర్ణించిరి.

1550 ప్రాంతపు కందుకూరి రుద్రకవి రచించిన “సుగ్రీవ విజయ యక్షగానమందు ఎన్నియో పదవివితలుగలవు. తామరర వెంగ భూపాలుడు వసంతయితు వర్ణనమున—

1) జాజలతేటల జాడలో పగెన్, జ జరపాటల జాగులు

న మా లో చ న

నమె య

రేగన్ || అనియి

2) రవళము పాడేరేదలు సుధాకర బింబ ముఖీభామణుల్ || అవి శ్రీరామునికి నలుగు పెట్టునపుడు పాడిరనియు వర్ణించెను.

భద్రాచల రామదాసు కీర్తనలు జానపద గేయములుగా ప్రచారమందినవి. త్యాగయ్య పాటలు ద్రవిడ కర్ణాటాంధ్ర కీర్తన వాఙ్మయమునకు మేలాబంతులు.

బాలసరస్వతి, పాపరాజు, కూర్మనాథకవి మొ॥వారు పద రచన చేసినవారే. బాలసరస్వతినంటి వారి రచనలు దేశ సారస్వతమున జేరిపోవును.

త్యాగరాజునకు తరవాత స్వయముగా జానపదులు రచించినవి లేక జనపదములందు ప్రచారముగాంచినట్టి గేయములు మఱుగున బడిపోయినవి. పాత తాళపత్ర గ్రంథములందు అచ్చటచ్చట కొన్నిగలవు ముద్రితవాఙ్మయమున నధిక భాగము అధునిక రచనలే. ఇవి చాల దీర్ఘ గేయములు. బృహదేయములు ఏ గీత మెప్పటిదో, యెన్ని యెన్ని మార్పులనొందినదో తెలిసికొనజాలము.

అతిప్రాచీన కాలమునకు చెందిన జానపద గేయసాహిత్యమును, జానపద కవితా సంపదను భద్రపరచుట మరియు వాని నాదరించుట మన సంస్కృతీ సంప్రదాయములను గౌరవించు కొన్నట్లే కాగలదు. అధునిక కవి పండితులు, విమర్శకులు, పరిశోధకులు, జానపద సాహిత్యము మరియు నాటి ఆచార వ్యవహారములను, పద్ధతులను అధునిక సమాజమునకు తెలియ జేయవలసిన నావశ్యకత ఎంతయో గలదు.

పి. వి. ఎస్. కె. సోమయాజులు

ఉత్తమ సాహిత్యం కోసం

సమాలోచన

చదవండి! చదివించండి!

శ్రీనాథుని ఈశ్వరార్చన కళాశీలత

డా. ఎరికిచెట్టి. ఎం. ఏ.

నకల విద్యాననాథుడగు శ్రీనాథుడు ఈశ్వరార్చన కళాశీలుడు. అఖిల విద్యాపారంగతుడైన పింగనామాత్యుడు నిండు సభలో శ్రీనాథుని ఇట్లు ముతించెను.

“ద్రాక్షాదత్త వరప్రసాదుడ, ఈశ్వరార్చన కళాశీలుడు, అఖిల విద్యా ప్రవీణుడు, నకల శాస్త్ర పారంగతుడు, తామ జ్ఞాననిధి, తత్వార్థవి, సర్వవి పట్టపాదుడు”

ఇత్యాదిగా చెప్పిరి శ్రీనాథుని వాఙ్మయము నందంతట ఆరని ఆత్మీయత ప్రతిఫలించుచునే యుండును. నన్నయ అవిరళ జపసోమ తత్పరుడు. తిక్కన మహేశ్వరాంఘ్ర కమల ధ్యానైకశీలుడు విశేషించి హరిహరినాథ పాద చిరుతరస్మరణ తత్పర భావము ల్గలి ఆర్థ సమ్మోదము నొందువాడు. ఎఱ్ఱన శివ పాదార్చనాన సంనతి చిత్తుడు, అట్లే శ్రీనాథుడు ఈశ్వరార్చన కళాశీలుడు.

అగమోక్త ప్రకారమైన ఈశ్వరార్చన కళాశీలముగా కల్గినవాడు ఈశ్వరార్చన కళాశీలుడు శ్రీనాథుని ఈశ్వరార్చనము ఇచ్చానుసారముగాదు అగమోక్త ప్రకారము కనుక ఇది కళ. కేవలము శాస్త్రాను అరణమే కళావర్తము కాదు. హృదయమునుండి ఉద్భూతమై హృదయమును ఉత్తేజపరచునదియే కళ. అట్టి ఈశ్వరార్చనకళ శ్రీనాథుని శీలము కవి ఆత్మీయత కావ్యదర్పణమున ప్రతిఫలించుట సహజము. ఈతని కావ్యము లందు స్వతంత్ర రచన సర్వత్రా కనిపించినట్లు ఆంధ్రీకరణము అనేక స్థలములందును అన్యథా స్థల లల్పన యందు ప్రతిఫలించును.

శ్రీనాథుని ఆత్మీయత ఆరని కృతులందంతట వ్యక్తమగుచునేయున్నది. దీనికి శ్రీనాథుడు స్వీకరించిన ఇతీవృత్తమే

శ్రీనాథుడు చుట్టుము. శ్రీనాథుని శృంగార నైషధమున ఈశ్వరార్చన కళాశీలత ప్రసక్తము. హరవిలాసము ఆద్యంబు హరవిలాసమే. విశేషించి భీమఖండమున శ్రీనాథుని ఈశ్వరార్చన కళాశీలరను ఉద్ఘాటించుచునే యున్నది. చిన్నారి పొన్నారి చిటుతకూడినుండి చిట్టచివరి దశవరకు శివునికి కావ్యపూజకై చేపిన కవి శ్రీనాథుడు. నలాడు అగమోక్త ప్రకారంబనుసరించి శంభులింగంబు పూజించెననిఅమూలకవాణి. అగమోక్త ప్రకారంబను సరించి శంభులింగంబు పూజించె జనవిభుండు. అనగా పాసుపతి వ్రతమాచరించెనని తాత్పర్యము. సంసార వశపెట్టిన ప్రాణులందరూ పశువులు. ఆ ప్రాణులకు అధిపతి ఈశ్వరుడు. జనన మరణములకు అలవాలమైన మాయా పాశముల నుండి విముక్తి నొందుటకు శాంభవీవీక్షణు గ్రహింపవలెను సమూలకముగనో, అమూలకముగనో శ్రీనాథునికృతులలో పాశుపతవ్రతము ప్రాధాన్యము వహించినది ఇట్టి వీక్షణులవాడు గురుముఖతః దీక్ష సంస్కారము నంది శివలింగమునే పూజింపవలెను ఇట్టి శివలింగార్చనము శ్రీనాథుని పాత్రలకు విహితమైనది నలాడు గాంగేయవాలు కా లింగమూర్తిని నిల్పి కాంచనాబ్జము పూజించెనట.

హరవిలాసమున చిరుతొండనంచి దంపతులు లింగార్చనములో కాలము గడుపుదురట. అర్జునుడు చేసిన తపస్సెల్లనూ లింగార్చనయే భీమఖండమున వ్యాసుడు ఎనిమిదివరాడుచున్నాడే గంగానది కేగగా, అత్తిరవాణి జనవిరచిత వాలుకా లింగంబులకు మంత్రాక్షతా పూర్వముగా అభివాదము చేసెను. కాశీ ఖండము అగమ్యుడు “నిజవామంబు శంభులింగంబుభివాసీ దృక్కరంభంబు, అంబుగ గర్భాధిప సురేంద్రవందిత పవాంభోజంబు” కల్పించి మంత్రజు ద్యాన పరాయణుండగు చుండెను. ఇందు శివలింగార్చన శ్రీనాథుని వరప్రసాదము గురుముఖతః దీక్ష సంస్కారమునంది శివలింగార్చన పరాయణుండగు వానికి కొన్ని చిహ్నములుండును. జపమునకు 108 రుద్రాక్షతా గల మాలలండవలెను. ముత్యములు, పగడములు మొగు వానితో కూడినవి ధరింపవచ్చును. ఇట్టి ఫిస్క రుద్రాక్షచారణము శ్రీనాథుని అనేక పాత్రలకు అలవోక సింగారము. శ్రీనాథుని తీర్పు దిద్దిన నారలుని వేషమిది.

“ దివిజముని నరదానది తీర్థమాది
విమ భస్మంబు నిఖిలాంగములకు నలది
అలుత రుద్రాక్షమాలికలనుపు పరచి
ఓవుని ఓంకార నా మంబు ఓక్తి గొలిచి ”

నానందుడే కాదు బ్రహ్మలోకమునుండి దిగి వచ్చిన వేద
తలు. మునులు. కాశీ జేత్రమున భిష్మ దూతాంగములు కల
వారై రుద్రాక్షమాలికలం కృతులై విశ్వేశ్వర శ్రీమన్మహా
దేవుని దర్శించిరి. ద్రాక్షరామమున సారితా నముదయముల
నహారము పంచాక్షరీ మంత్ర పారాయణము చేయునది.
వ్యాసుడు భూతి నర్వాంగీణముగా నముహూరించుట రుద్రాక్ష
రామకంబులు దరించికేకాక పంచాక్షరీ మంత్రము చేయట
కలదు బీమేశ్వర పురాణమున వ్యాసుడు పంచ బ్రహ్మము
నను, పంచాక్షరీ మంత్రమును పంచాననుని పూజించెను కాశీ
ఖండమున దేవర్షులు పంచాక్షరీ మంత్ర పారాయణమునకు
“ ఏవ్వాని మాన సంబెడు గదయు ” అట్టి అనుభూతి కొరకన్నే
పించిరి ప్రభుత్వ వింద్య పవిత్రము “ ప్రణవి పంచాక్షరీప
సీష స్వపంచంబు ” కదవార నెరిగిన కరతలానినే కాంచరి
శివరాత్రి పుణ్యకాలమున ఓట్లని గేహమున పంచాక్షరీ పంచ
బ్రహ్మది మంత్రములు జరిపించువారు శివరాత్రి మహావ్యక్తము
నందు కలదు అన్ని మంత్రములకు మూలమంత్రము పంచా
క్షరీ మంత్రమే. అదే పరమేశ్వరుని హృదయము ఇట్టి మహా
మంత్రము నెది శ్రీనాథుని పారమేశ్వము నివసించుచు దాని
యంతి స్వయంవరమునకు వచ్చిన వారితో నగరము కిక్కిరిసిన
విధమును వర్ణించు శ్రీనాథుడు అమూల్యముగా పంచాక్షరీ ము
నందు పరమేశ్వరుండు పర నున్నట్లు వర్ణించెను. హరివిలా
సమున అర్జునుడు పంచ బ్రహ్మమును పంచాక్షరీ మంత్రము
నూదలచానుని పూజించెను. శ్రీనాథునికి వీరితై వము నందు
మక్కువెక్కవ వీరితై వమునగా ఇష్టలింగము నట్లమైనను,
ప్రతిములకు లోపము వచ్చినను ర్పణము పర ప్రాణము
పడిపెట్టు ప్రాణము. శ్రీనాథుని కిష్టతా సామ్రాజ్యమున పం
దరో పీఠ మహేశ్వరులు, మరెందరో పుష్టమేశ్వరులు కలం.
పురమందలి పలు వారల వై కృతేకాదు కాశీ పట్టణమందలి
పడునెడిది వేలకు పైగా పక్షులు పరమహేశ్వరాచార పీఠ

తులు కాశీ ఖండమున దధీచి సహారము పరమ మహేశ్వరులు
ఈ ఓరుదుకు ప్రధానము శ్రీనాథుని ఈశ్వరాచ్చిన కళాశీల
కొళలమే.

పరమ మహేశ్వరాచారమున పరమ రమణీయమైనది
షట్కాల లింగార్చనము, ఆరుణోదయ, సూర్యోదయ, సం
గమ మధ్యాహ్నము, సాయంసంధ్య, అర్ధరాత్రములు
షట్కాలములు నెలకు పూజా హోమము, ప్ర పాదపూజ
దరించిన వేషము—

“ సీమంత మేర్పడ దిగు భరమున
సుశ్లష్టబంధముగ శివయమర్పి
గన్నేరు పూజయ కనుపట్టి జిలుగె న
సలిల కాషాయ వస్త్రముట్టి;

.....
వియత మౌన వ్రతంబుతో న్నవతి నొచ్చె
కాంత చిత్తుడై దేవపూజ గృహంబు
..... ”

ఇది ఈశ్వరాచ్చిన కళాశీలని వేషము గలది—
“ అందికా హృదయేకు యవి తాంబూలముల
దిక్షదర్శర ద్వంశ దమనముల
శివుని చేమంతి బంతి పూజించె నలుడు
..... ”

హరివిలాసమున ఓరుతొండనంది దంపతుల షట్కాల
లింగార్చనమును కూడా అభివర్ణించెను. అర్జునుడు పాకుపతా
క్రము కొరకు చేపట్టినది పాకుపత దీక్షిం. ఎల్లన—

“ పంచబ్రహ్మ షడంగ బీజసహిత ప్రసాద పంచాక్షరీ
పంచన్మంత్ర పరంపరా పరమ నిష్ఠాతత్పరంబునన్
మంచకొండ యనుంగు పెండ్లి కొడుకున్ మధ్యాహ్న
కాలంబు పే
విండిన్ నిర్జన సూనుడు మనోదీప్తి సదా వ్యాపిం”
(మిగతా విశేష సంచిలో)

